

Zvonko Radiković

OD BUDE NATRAG KRISTU

Ovo je moja osobna ispovijest, temeljena na iskustvu. Cilj joj nije diskreditiranje budizma, već pokušaj demistifikacije istoga.

Počeci

Rođen sam, odgojen i odrastao u katoličkom ozračju 1967 g. u Velikoj Gorici. Tijekom srednje škole (u tadašnjem Centru za upravu i pravosuđe u Zagrebu) počinjem se zanimati za filozofiju.

Od Hessea do pokreta Hare Krišna

U to vrijeme, a bilo je to sredinom 80-ih godina, počinjem čitati Hessea. Herman Hesse, iako ukorijenjen u zapadnoj književnosti, itekako se nadahnjivao istočnom mišlju. Tu je i tibetolog Alexandra David Neel, autorica „Povratka u Lhasu“, te kultne knjige „Tibet“. Alexandra David Neel prva je žena zapadnjakinja koja je razgovarala sa 13. Dalai lamom, te imala privilegiju putovati po tibetanskim samostanima. I Hesse i A. D. Neel odškrinuli su mi vrata prema orijentalnoj filozofiji. U njihovim djelima pronalazim novi svijet, svijet mistike i onostranosti.

Sredinom 80-ih godina još kao srednjoškolac s prijateljem sam otišao u Hare Krišna centar u Dubravi u Zagrebu. Dojmila me se atmosfera u njihovim centrima. Sljedbenici kulta Hare Krišna palili su mirisne štapiće, pjevali indijske mantre, te nas na kraju ponudili finim indijskim jelima. Stvorena je, možemo reći „indijska atmosfera“ što je za 18-godišnjake bilo vrlo egzotično i privlačno. Gutao sam njihove knjige, te sam redovito odlazio nedjeljom u njihov centar. Što se tiče moga kršćanskog puta, redovito sam išao na mise svake nedjelje sve do kraja osnovne škole. Potom sam u srednjoj školi to zanemario i kao što je vidljivo okrenuo sam se mističnom Orijentu.

Oduševila me filozofija Hare Krišna. Sam pokret Hare Krišna nastao je u sirotinjskim predjelima New Yorka 1966. kada se jedan indijski pustinjač (A.C. Bhaktivedanta Swami) doselio u Bowery, u sam centar hippie zajednice, te tamo službeno utemeljio Međunarodni pokret za „svjesnost Krišne“.

Odlazim na odsluženje vojnog roka. Bilo je to u rujnu 1986. Više naravno nisam mogao odlaziti u njihov centar, ali sam sa sobom u vojsku uzeo par njihovih knjiga koje sam svakodnevno čitao. Kako su Prabhupadine knjige sadržavale i sanskrtska slova, moj nadređeni oficir poslao me na raport kod zapovjednika bataljona. Ovaj je uzeo knjigu i rekao mi: „Ti si bre panker“. Ja sam odgovorio da nisam, te da mi ta knjiga treba za upis na fakultet kada se vratim iz JNA. Isti mi je knjigu vratio. Vojni sam rok služio u Gornjem Milanovcu, u centru Šumadije. Nisam imao nekih negativnih iskustava po pitanju nacionalnosti i slično.

No, s vremenom pokret Hare Krišna prestao me zanimati. I dalje sam čitao istočnjačku literaturu. Izdvojio bih pjesme tibetanskog yogija Milarepe. Milarepin mi se nauk činio smislenim. Poseban utjecaj na mene, kao i na cijelu jednu generaciju imala je za nas Yoganandina „Autobiografija“. Yogananda je govorio o

Mahavatar Babajiju koji navodno živi u istome tijelu već tisućama godina. Kulna je to knjiga prepuna 'ukazanja' i tipične indijske želje za onostranim. Knjiga je i na mene ostavila dubok dojam, no želio sam nešto više. Zanimljivo je kako se Yogananda osvrće i na Krista jer je prema Babajijevim riječima on sam svakodnevno u dodiru s Isusom. Istu priču desetljećima je pokušavao i uspio prodati Sai Baba, proglašivši se između ostalog i Kristom. U indijskim okvirima to je sasvim normalna pojava. Svaki malo veći gradić ima svoga 'živoga boga'. A što se tiče samoga Krista, Indijci vjeruju da mu je grob podno Himalaja. Drugi 'grob' mu je u južnoj državi Kerali, jedan na granici Indije i Pakistana... Mnogi indijski „bogovi“ na Zapadu uistinu lagodno žive, poput Osha Rajneesha, Maharishi Mahesh Yogija i njima sličnih, no ostavimo ih po strani i kažimo par riječi o Yoganandi. Yogananda je umro 1952. godine. Bio je ekumenist. Proputovao je cijelu Evropu, te se sastao i sa bavorskom stigmatičarkom Terezom Neumann. Osnovao je niz centara diljem Zapadne hemisfere.

Nakon izlaska iz vojske 1987. pa do 1989. g. putovao sam. Najviše sam se zadržao u Amsterdamu gdje sam bio izložen svim porocima toga grada. Proputovao sam i Sjevernu Afriku, te se nakon tih špedicija vraćam kući.

Iskustvo Kršćanstva i Crkve

Želio sam studirati filozofiju koju sam jako volio. Čitao sam paralelno i katoličku literaturu. Posebno sam volio svetog Ignacija, čiju biografiju doslovno gutam. Volio sam i Franju Saleškog, pa mi je njegova 'Filotea' postala Biblija u malom. No nešto u meni nukalo me te počinjem razmišljati da stupim u neki crkveni red. Najprije sam otišao k franjevcima u Samobor gdje je novake vodio p. Venancije Mihaljević. Bilo je to 1989. godine. Pater Venancije bio je izuzetno duhovan čovjek, a ja sam mu svojom tvrdoglavošću stvarao probleme. Još je tu bio jedan element: volio sam zaviriti u čašicu. Pater je to podnosio u duhu franjevaštva. Kada sam si popio bio sam čak i grub prema njemu. Danas mi je naravno žao zbog toga, te mu se ovim putem ispričavam. Ostao sam u Samoboru ukupno šest mjeseci, te sam odlučio sam napustiti samostan.

Tada je moj prijatelj bio dr. Josip Kuhtić, u to vrijeme kapelan u Velikoj Gorici, a danas rektor zagrebačke katedrale. On mi je savjetovao da prestanem piti dok je vrijeme, te da se upišem na KBF kao bogoslov, što sam i učinio 1989.god. kao kandidat Zagrebačke nadbiskupije. Na teologiji ostajem jedan semestar. Predavala su mi mnoga poznata imena, poput Tomislava Šagi Bunića, do Adalberta Rebića, Celestina Tomića... Mnogo sam čitao i stekao uvid u otajstva vjere.

Sudjelujem u Domovinskom ratu

Istok je još uvijek bio tu, u zraku... Napuštam studij teologije 1990. Agresijom JNA na Hrvatsku u 8. mjesecu 1991. godine odlazim u Hrvatsku Kostajnicu kao dragovoljac HOS-a, da bih se dva mjeseca kasnije preselio na pokupsko bojište.

U ratu ostajem sve do kraja 1991. godine. Naravno da svako ratno iskustvo sa sobom nosi i traume kojih sam danas itekako svjestan. Jedan moj poznanik, američki vijetnamski veteran Claude Thomas, kojeg sam upoznao 2002. (bio je tada zen-redovnik) rekao mi je da samo jedan dan proveden u ratu sa sobom nosi korespondirajuće posljedice na psihu. Toliko ukratko o mom ratnom putu.

Studij na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu

Godine 1992. upisujem Filozofski fakultet Družbe Isusove koji završavam 1996. Posebno sam volio Heraklita, te Aristotela. Iskoristit ću ovu prigodu da se zahvalim pokojnom profesoru p. Miljenku Beliću što mi je pružio čvrste temelje za upoznavanje Aristotela i skolastike općenito. Oci isusovci naučili su me misliti svojom glavom. Tijekom studija na fakultetu slušao sam velikane kršćanske filozofije kod nas, pa i u svjetskim okvirima. U prvom redu ovdje bih istakao tadašnjeg dekana p. Ivana Macana, p. Vjekoslava Lasića O.P. Radovao sam se indijskoj filozofiji koju je predavao prof. Mislav Ježić. Profesor Ježić mi je osvijetlio indijsku filozofiju na jedan sistematski način. Kod njega sam napisao svoj diplomski rad „Bhagavad Gita-problem znanja i djelovanja“.

Budizam danas u Zagrebu

Još za vrijeme studija počinje me privlačiti budizam. Profesor D. T. Suzuki (umro 1966.) Jednom je zapisao da Zen (japanska forma budizma) nije za nejanpance. Isto kao niti haiku poezija koja se uvriježila i kod nas. To nije haiku! Suzukijeva korespondencija s Heideggerom vrlo je zanimljiva, a sam Suzuki nije prihvaćao učenike, posebice ne Zapadnjake. Bio je rektor i dugogodišnji profesor na sveučilištu Otani u Japanu. Puno je pisao, a za njegovu knjigu 'Zen and Japanese culture', pokojni akademik Vladimir Devide rekao je da mu je to najdraža knjiga koju je pročitao. Vođen ovom mišlju prof. Suzukija pokušat ću pokazati zašto je tome tako. Prije moram spomenuti činjenicu da danas na Zapadu postoji više od tisuću budističkih centara. Od tog broja u Republici Hrvatskoj djeluje njih desetak. Najpoznatiji od njih je budistički centar Padmasana u Tuškanovoj ulici. Padmasana je poznata i po tome što jako, jako dobro „posluje“. U centar dva puta godišnje dolazi lažni liječnik tibetanske medicine koji liječi po principu nadriliječnika, a ne doktora tibetanske medicine koja je izvorno zdrav pristup liječenja, temeljen na indijskoj ayurvedi, te na klasičnoj kineskoj medicini. Pravi tibetanski doktori studiraju na prestižnom koleđu Men Tse Khang u Daramsali na sjeveru Indije. Tretman u Padmasani u Zagrebu stajat će vas najmanje 1000 kuna. Kasnije ću se osvrnuti i na neke druge budističke centre koje djeluju u Hrvatskoj.

Tko je bio Buda

Vratimo se budizmu. Budizam je utemeljio Gauthama Buda prije 2.500 godina. Buda je bio čovjek ane božanstvo kako mnogi smatraju. Prema predaji vlastitim je naporom postigao "oslobođenje od kruga rađanja i umiranja" To se zbilo pod bodhi-drvetom u Bodghayi, koja se danas nalazi u indijskoj državi Bihar. Njegovo temeljno učenje bilo je da je život patnja koja se može nadići slijeđenjem osmerostruke staze. Budini su govori zapisivani na licu mjesta te se i danas može znati što je Buda točno govorio.

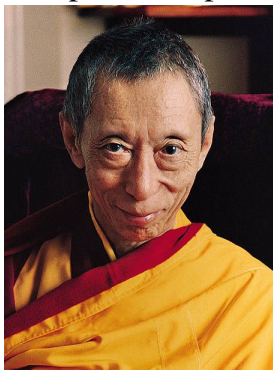
Grane Budizma

Budino učenje (dharma) postupno se širi Azijom tako da danas imamo dvije velike škole budizma: 1. mahayana (Tibet, Kina, Vijetnam, Japan); 2. theravada (Šri Lanka, Burma, Thailand, Laos i Kamboda). Te se škole doktrinalno ne razlikuju već se razlikuju po pristupu dharmi. Dobra referenca za razvikanog Davora Rostuhara koji u svojim knjigama miješa kruške i jabuke, a blage veze nema o budizmu. Davor Rostuhar je samozvani 'orijentalist'. Putuje po Indiji radeći

uglavnom fotografije, a svaka javna predavanja istoga prepuna su neistinitosti i krivih podataka. Izdao je par knjiga fotografija s putovanja u Nepal i Indiju. Riječ je dakle o fotografu, a ne o onome kako se on želi predstaviti da je „orijentalist“.

Moji prvi dodiri s budizmom

Nakon završenog studija kroz trinaest godina sam radio kao novinar u brojnim redakcijama tijekom od 1996. – 2009. i to od lokalnih tiskovina, do Jutarnjeg lista i Nacionala. Najviše sam radio na Radio Velikoj Gorici. Kroz to vrijeme sve sam više proučavao budizam i odlazio na njihove tzv. „budističke duhovne vježbe“. Išao sam isključivo o svome trošku, a kako sam letio Najviše po Europi, nisam plaćao avionsku kartu budući da mi je otac radio u Croatia Airlinesu.

Još tijekom studija na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove, kako sam već prije spomenuo, počeo sam se zanimati za orijentalnu filozofiju. U prvo vrijeme bila je to klasična indijska filozofija-vedanta, sve dok nisam naišao na Veljačićev prijevod Dhammapade, temeljnog spisa svih budista. Plemenita poruka Dhammapade nagnala me da sustavno počnem istraživati budizam. U ono vrijeme, a bilo je to sredinom 90-ih godina, teško sam dolazio do literature. Postupno počinjem kupovati knjige iz područja budizma putem interneta. Sâm sam započeo s meditacijom, te kontemplacijom. Bili su to počeci. U ruke mi je dospjela knjiga geshe Kelsang Gyatsa-Lam Rim Chenmo (postupan put ka prosvjetljenju). Titula „geshe“ ekvivalent je našem doktoratu. Naslov Geshe stječe se dugogodišnjim studijem na jednom od tri samostanska sveučilišta: Ganden, Sera i Drepung. Svi su se oni nalazili i sada obnovljeni nalaze se u neposrednoj blizini glavnoga grada Tibeta Lhase. U vrijeme kineske aneksije Tibeta samostan Drepung bio je najveći samostan na svijetu. Brojio je oko 10.000 redovnika. No, mali je broj onih koji su položili sve ispite ne bi li stekli titulu „geshe“. Redovnici na Tibetu dijelili su se na one učene-lame, te na obične redovnike, kao što su kod nas časna braća u samostanima. Tako je u spomenutom samostanu Drepung živjelo 10% učenih lama, dok su ostali bili samo redovnici.

Imao sam silnu želju otići na duhovne vježbe u centar Manjushri u Sjevernoj Engleskoj, koji je vodio Kelsang Gyatso. Kupio sam kartu i otišao u Manjushri centar. Bilo je to 1999. god. Učenja su mi „sjela“ i mislio sam da sam našao sam svoj 'put'. Upisao sam temeljni program gdje sam kroz korespondenciju učio osnove lam-rima. Činilo mi se da su mi se vrata „otvorila“.

Kult Crne Magije

Slijedeće godine, 2000. ljeti ponovno sam otišao u isti Manjushri centar u Engleskoj. Imao sam što za vidjeti. Geshe Kelsang bio je pod budnim okom dvojice naoružanih tjelohranitelja. Tvrdio je da ga Dalai Lama želi ubiti. Bio sam zaprepašten. Istodobno su sljedbenici Kelsang Gyatsa u Londonu održavali demonstracije protiv Dalai Lame, tvrdeći da Dalai Lama krši vjerske slobode. Riječ je bila o tome da je Dalai Lama zabranio kult Dorje Shugdena. Dorje Shugden je šamanski demon čiji kult seže iz 16. stoljeća. Dorje Shugden je inače dio folklor na Tibetu, a u tibetanskom panteonu postoji niz sličnih božanstava poput Mahakale ili Nechuga. Bitno je istaknuti da je tibetanski budizam inkorporirao u svoj panteon

'božanstva' iz prebudističke ere kada je na Tibetu prevladavala religija Bon. Kelsang Gyatso je otvoreno zagovarao kult Dorje Shugdena, a iz vlastitog iskustva znam ljude koji su slijedili taj kult, te su se na kraju ozbiljno psihički razboljeli. Spomenimo i to da je Dorje Shugden ustvari demon koji svojim praktikantima jako šteti. Poznat mi je slučaj jedne moje poznanice, Amerikanke, koja je bila opsjednuta Shugdenom, te je u svrhu izliječenja jedan tibetanski lama nad njom radio egzorcizam. Kod nas u Splitu postoji centar 'Kailash' u kojem se otvoreno propagira praksa Dorje Shugdena.

Nisam krio svoje razočarenje, no išao sam dalje, ali i dublje. Vrijedi znati da u tibetanskom budizmu postoje četiri škole: gelug (kojoj pripada i Dalai Lama), sakyu, nyingma i kagyü.

Chogyam Trungpa

Na internetu sam početkom 2002. naišao na organizaciju Shambhala, čiji je utemeljitelj bio Chogyam Trungpa. Trungpa je poučavao shamata meditaciju (usredotočenje na dah). Rođen je 1939. u pokrajini Kham u istočnom Tibetu. Kao trogodišnjak imenovan je tulkuom (inkarnirani lama), te je još u dječjoj dobi postao opat samostana Surmang. Na fenomen tulkua nadovezat ću se kasnije. Trungpa je na Zapad stigao kao redovnik, no ubrzo je razvrgao svoje redovničke zavjete i počeo naučavati. Trungpa je inače bio alkoholičar i ženskar koji svoj raskalašeni način života nije krio. Umro je od ciroze jetre 1987. Njegovi sljedbenici i neki tibetanski učitelji smatrali su ga siddhom (prosvijetljenim). Njegova su učenja i danas vrlo popularna na Zapadu. Moj dodir s organizacijom Shambhalom jer sam preko njih upoznao „zen“ i zaželio sam da ga studiram.

Moja iskustva sa Zen-om

Za „zen“-om sam se počeo zanimati dosta rano. Kupovao sam zen-literaturu. Najveći utjecaj na mene imali su Suzuki Roshi i Uchiyama Roshi. Dok Uchiyama nikada nije napustio Japan, Suzuki Roshi je još tamo krajem 1968. osnovao svoj centar za meditaciju u San Franciscu. I Suzuki i Uchiyama nisu bili više dostupni, pa sam se okrenuo njihovim učenicima te odlazio na zen-budističke duhovne vježbe diljem Europe. Bilo je to 2004. godine. Na početku mi se činilo da sam konačno našao „svoj put“. Zen zazire od filozofije, a temelj mu je zazen (sjedeca meditacija). Od meditanta se očekuje da satima samo sjedi i ne obraća posebnu pažnju ni na što, što je zapadnjacima vrlo teško. Moj učitelj bio je Bernie Glassman Roshi, nasljednik Taizan Maezumi Roshija (umro 1995.), koji se u više navrata liječio od alkohola, te na kraju skončao život utopivši se u kadi, mrtav pijan. Njegovi su učenici odmah digli marketinšku strku. Pozivali su se na poznatog zen-budističkog redovnika iz 18. stoljeća Ryokana koji je prema predaji isto tako volio piti, a povijesno gledajući jedan je od najvećih učitelja zena posljednjih stoljeća. Tada, nakon iskustva s Maezumi Roshijem, počinje ustvari moj put. Bilo je to početkom 2005. No Taizanovi su učenici počeli raditi po svom. Održavale su se duhovne vježbe na neobičnim mjestima, a posebno bih spomenuo one u Aushwitzu/Birkenau, gdje su se „seshini“ (to su meditacije) održavali čak i

plinskim komorama. Te se duhovne vježbe održavaju sve do naših dana. Glassman Roshi također svake godine organizira i "streets retreat". To su duhovne vježbe koje se sastoje u tome da odlučite tjedan dana živjeti na ulici, poput beskućnika. Sami molite za hranu, a spavate u kartonskim kutijama. Ne smijete imati ni lipe kod sebe. Bio sam tamo iste godine (u Aushwitzu i na cesti) i vidio da to nema apsolutno nikakve veze sa zenom. Mahayana me razočarala kako svojim sektaštvom, tako i ponašanjem pojedinih učitelja, a uočio sam i bitan pomak od izvornog Budina učenja. Dok je na Zapadu budizam skrenuo od izvornog Budina učenja, u jugoistočnoj Aziji održao se u svojoj izvornoj formi. Theravada učitelji nisu masovno hrlili na Zapad. Trebalo je otići na Istok.

Hrlim na Istok

Moj prvi dodir s theravada budizmom zbio se u pustinjačkom samostanu Suan Mokh na jugu Thailanda gdje je, premda u poodmakloj dobi, naučavao glasoviti Budhadassa Bhikkhu. Bilo je to isto 2005. godine; ostao sam tamo svega tri tjedna. Budadassa je poučavao praktikante svih religija. Nije nikoga 'obraćao' na budizam. Tehnika koju je on učio naziva se *anapanasati*, a sastoji se od svjesnog obraćanja pažnje (sati) na udisaj i izdisaj. Ajahn Budadassa također je intenzivno radio na tome da se budizam vrati u okvire ortodoksnog Budina učenja. Reformirao je thailandski budizam, vrativši se izvoru. Nastojao je dharmu približiti svakome. Iako erudit ostao je skromni budistički redovnik. Vrativši se sa Thailanda počeo sam prakticirati tehniku *anapanasati*. Osjećao sam se dobro, *anapana* me smirivala, posebno od napornog novinarskog rada.

Ajahn Chah i dolazak Theravade na Zapad

Istodobno kada i Budadassa, na sjeveroistoku Thailanda djelovao je Ajahn Chah. Ajahn Chah također je naučavao *anapanasati*, a posebnu je važnost pridavao *vinayi* (redovničkoj stezi). Sedamdesetih i osamdesetih godina u njegov samostan Wat Pah Pong počinju stizati i zapadnjaci, od kojih je neke Ajahn Chah i redio. Najpoznatiji od njih je Ajahn Sumedho (Robert Jackman) kojeg Ajahn Chah šalje u Englesku da tamo utemelji samostan Amaravati. Čim sam čuo za Amaravati, pohrlio sam u Englesku. Bilo je to 2006., a u Amaravatiju sam boravio mjesec dana. Samostan mi se činio prestrog. Život je bio strog, asketski, s naglaskom na redovničkoj stezi. Sumedho je svoje učenje sveo na izreku 'life is like this' (život je takav). Sjećam se jednog tragičnog događaja u Amaravatiju. U samostanu se održavao obred ređenja novaka, a na parkiralištu je bilo mnogo automobila. Spletom nesretnih okolnosti, jedan je automobil pregazio petogodišnje dijete. Prestravljeni roditelji suznih su očiju dotrčali Sumedhu. Sumedho ih nije pokušavao utješiti. Samo je rekao 'life is like this'. Ta me Sumedhova rečenica duboko dirnula i shvatio sam što je Buda htio reći u svojoj prvoj 'plemenitoj istini' - život je patnja. Inače valja spomenuti da je Ajahn Sumedho prvi i za sada jedini Zapadnjak kojem je thailandski kralj dodijelio naslov Chao Khun (rang biskupa). Taj naslov isključivo daje sam kralj, koji je i sam kratko vremena živio kao redovnik, prije negoli je krenuo na studij u Švicarsku.

Kako sam se osjećao sve te godine? Prazno! A počeo sam patiti i od nesanice. Tek sada vidim da je to velikim dijelom posljedica mog bavljenja budizmom i eklektičnog pristupa istom. Počeo sam odlaziti psihijatru na Rebrow, gdje mi je dijagnosticirana depresija. Tada mi nije padalo na pamet da bi depresija mogla biti posljedica mog intenzivnog bavljenja budizmom. Uz to postajao sam sve napetiji, iako toga nisam bio svjestan. Što sam više meditirao, to sam postajao sve napetiji. Ali opet, tu napetost nisam pripisivao budizmu, već svom novinarskom radu. Liječnica u Domu zdravlja u Velikoj Gorici prepisala mi je antidepresiv, a ja sam nastavljao po svome: pio sam antidepresive, te meditirao svaku večer. Odlučio sam se za radikalni korak. Odlučio sam se rediti na Thailandu. O tome nešto kasnije.

U-Pandita i njegov utjecaj na mene

U-Pandita sam upoznao u Birminghamu 2004. na tzv. budističkim „duhovnim vježbama“. U-Pandita bio je striktan, a bio je i učenik čuvenog Mahasi Sayadawa koji je držao da je sve Budino učenje sadržano u tehnici *vipassane*. Mahasi je tu doktrinu propovijedao 50-ih godina prošlog stoljeća u Šri Lanki, Burmi i Thailandu. *Vipassana* se temelji na svjesnosti svakog trenutka. Osnova *vipassane* jest formalna meditacija koja se sastoji u praćenju udisaja i izdisaja u području abdomena. U tim trenucima postajete svjesni svake misli. Važno je da si posvijestite misao i vratite se na dah. Idealno, trebali biste biti svjesni svake misli, pokreta tijekom cijelog dana! „To je to“, - pomislio sam. Slijedio sam U-Panditu diljem svijeta, čak do Nepala, sve do njegove smrti 2006. godine. Nakon njegove smrti tražio sam drugog učitelja *vipassane*. Bio je to Ajahn Sobin Namto iz Thailanda. Ajahn Sobin i danas je najpoštovaniji učitelj *vipassane* na Thailandu, ako ne i u svijetu.

Putujem za Thailand

Nakon inicijalnog kontakta s njime putem e-maila, dogovorio sam se s njime da ću doći u Mahasarakham (pokrajina na sjeveroistoku Thailanda), te da će me rediti tamošnji chao khun. Dao sam otkaz u novinama i krenuo u meni toliko blizak svijet. Nakon dolaska na Thailand 2010. godine, iz Bangkoka sam odletio za Khon Khaen, grad blizu samostana Ajahn Sobina. Na aerodromu me dočekaao Ajahn Sobin, koji me odveo u svoj wat (samostan). Wat Wangplado je bio malen sa tek nekoliko kutija (redovničkih kućica). Odisao je mirom i spokojem. Svi su redovnici bili dobrohotni prema meni. Našao sam „svoju novu obitelj“, mislio sam. Sam Ajahn Sobin imao je 80 g. Bio je blag i pristupačan. Dan se sastojao u meditaciji, kontemplaciji, te u svakodnevnim razgovorima s Ajahnom. Tada mi se ponovno javila depresija i tjeskoba. Mislio sam da ću se uz pomoć meditacije toga riješiti. Ajahn mi je rekao da si posvijestim depresiju i tjeskobu, te da će ta stanja proći. Sve naravno prolazi, pa tako i depresija. Dogovorene su sve tehničke stvari u vezi mog ređenja za budističkog monaha. Mjerodavni chao khun poslao me na jugoistok Thailanda, u pokrajinu Chantaburi, blizu granice s Kambodžom. Zapadnjake obično teško rede na Thailandu, no ja sam imao dobre preporuke. Poslan sam u pustinjački samostan Wat Poemthamajamroen koji se nalazio na vrhu brežuljka usred prašume. Samostan je bio skroman, bio je to pravi pustinjački samostan u kojem je živio Ajahn Suthep. Samostan se nalazio na vrhu brežuljka usred prašume. Prijatelji su mi bili zmije i gušteri. Naime, na Thailandu postoji oko 150 vrsta zmija,

od čega ih je 90% otrovno. Ja nisam imao problema sa zmijama... S vremenom sam naučio da zmije i nisu tako opasne, posebno ako ih ne dirate ili ne daj Bože slučajno nagazite na njih. Trebao sam boraviti u njegovu samostanu nekih mjesec dana, nakon čega bih se trebao rediti za budističkog monaha. Dobio sam knjigu na pali-jeziku iz koje sam trebao tijekom ređenja recitirati 'pabajam' (kitice kojima formalno molim da me se primi u sanghu-redovništvo).

Život s Ajahn Suthepom

Ajahn Suthep bio je kontroverzni učitelj. Razvio je svoju vlastitu tehniku temeljenu na učenjima cijenjenog Luangpor Teana (umro 1988.). Pošto Suthepova tehnika nije bila priznata na Thailandu, često je odlazio u Maleziju, gdje je imao velik broj sljedbenika. Od mene je implicitno tražio da slijedim njegovu tehniku. Ja sam to odbijao i polako je među nama rastao antagonizam. Konačno je određen dan mog ređenja za budističkog monaha koje se trebalo održati u velikom samostanu Wat Tuk Ta In. Bio sam uzbuđen što ću konačno obući žutu redovničku haljinu. Došao je i taj dan - 7. 6. 2010. Rano ujutro krenuli smo put Wat Tuk Ta Ina gdje sam pred petoricom učenih redovnika trebao na paliju izrecitirati Pabajam. Imao sam tremu, no na kraju su me obukli u redovničku haljinu, a što se tiče mog „pabajama“, chao khun koji me je redio pohvalio je moj pali-jezik. Moja je haljina žute boje, što predstavlja regiju iz koje sam došao (Chantaburi). Ostvario sam svoj san, mislio sam. Ajahn Suthep i ja vratili smo se u naš wat, gdje je priređena zakuska na kojoj su se našli stanovnici obližnjeg sela. Ajahn Suthep počeo mi je prigovarati što pušim, iako velika većina thailandskih redovnika puši. Moji odnosi s Ajahn Suthepom postajali su sve napetiji, no došlo je vrijeme *vasse*. *Vassa* je tromjesečno razdoblje od lipnja do kraja rujna, te redovnici ne napuštaju matični samostan. Dan je započinjao u 3 sata ujutro kada se redovnici okupljaju na meditaciju. Tijekom *vasse* u naš je samostan došlo još dvoje redovnika. Potom se u 6 sati ujutro odlazi na *pindapat* (prošnju hrane) u obližnje selo. Pošto je budizam duboko ukorijenjen u svijest svakog thailandčina, stanovnici okolnih sela već su nas čekali sa hranom koju su stavljali u naše redovničke zdjele. Nakon toga vraćali smo se u samostan na doručak koji nam je bio jedini obrok tijekom dana. Objedovali smo samo ono što smo dobili tijekom *pindapata*. Nakon objeda nismo više imali nikakvih obveza, sve do večernje meditacije. Ajahn Suthep je rapidno mijenjao svoja raspoloženja, a ja sam bio prvi na redu kada je trebao na nekom iskaliti svoj bijes. Nazvao sam Ajahn Sobina i objasnio mu situaciju u kojoj se nalazim. Ajahn Sobin mi je rekao da čekam kraj *vasse*, te da nakon toga dođem u njegov samostan. Osjećao sam se očajno te sam kontaktirao neke zapadnjačke redovnike koji su živjeli u Maleziji i Singaporeu. Savjetovali su me da odem u Maleziju, no ja sam se nadao kako ću izdržati do kraja *vasse*. Opet mi se javila nesanica te sam otišao liječniku u obližnji gradić Namrod gdje mi je liječnik pripisao dijazepam. Za Ajahn Suthepa ja sam bio samo farang (pogrdni naziv za stranca na Thailandu).

Put u Maleziju

Odlučio sam napustiti Thailand, te otići u Maleziju, kako mi je savjetovao jedan prijatelj iz Australije koji je također ređen na Thailandu, a na kraju je otišao u Maleziju iz istih razloga kao i ja. Sve sam radio u tajnosti, nitko nije smio doznati da napuštam Thailand. Kupio mi je avionsku kartu do Penanga na sjeveru Malezije. Spakirao sam svoje stvari i napustio sam samostan Ajahn Suthepa pod izlikom da idem u Wat Siripong (taj veliki samostan u Bangkoku bio je ustvari *de iure* moj matični samostan, kojem je pripadao i samostan Ajahn Sobina) te sam odletio za Penang. Bilo je to u rujnu 2010. Tada nisam imao pojma da ću u Maleziji ostati sve do kraja 2011. godine. Na aerodromu me je dočekaao jedan laik koji me je odvezao u glasoviti samostan Buddhist Maha

Vihara u Kuala Lumpuru. Samostan su vodili redovnici iz Šri Lanke. Po dolasku u samostan Buddhist Maha Viharu obavio sam razgovor s opatom koji mi je dozvolio da ostanem u njihovu samostanu. Buddhist Maha Vihara bio je totalna opreka thailandskim samostanima. Tamo sam upoznao čuvenog Bhante Punnajia, učitelja koji je budizam nastojao vratiti njegovim korijenima. Otvoreno je kritizirao sve meditacijske

tehnike, držeći da Buda nije poučavao *vipassanu*. Bhante Punnaji imao je doktorat iz filozofije i psihologije i bio je erudit u punom značenju te riječi. Svakog sam dana razgovarao s njime po sat vremena. Kazao mi je da su izvorna Budina učenja sadržana u Nikayama (izvorni Budini govori), a ne u *vipassani*. Vipassana je nastala u 2. stoljeću poslije Krista. Opisao ju je Asvagosa na temelju jednog komentara-visuddhmagge, pojasnio mi je dr. Punnaji. Bio sam prilično smeten, ali sam poslušao Bhante Punnajia. Dr. Punnaji također je držao kako *vipassana* može biti izuzetno opasna po praktikanta. Vidjevši da sam nervozan, Bhante me odveo liječniku koji mi je propisao anksiolitike, te poslao u jedan pustinjački samostan.

Bhante (učitelj) Dhammavuddho, cigarete

Samostan je vodio kontroverzni Dhammavuddho Thero. Po čemu je taj Bhante (učitelj) bio kontroverzan? Pa, prvo se redio na Taiwanu, u Mahayana predaji i tamo je, tako se barem pričalo, doživio nervni slom. Potom se na Thailandu ponovno zaredio, ovaj put u theravada predaji. No, odisao je nekim mirom. Tvrdio je da je arahat (prvi stupanj na putu da postane buda-probuđeni). Imao sam preporuke od Bhante Punnajija i bio primljen u njegov samostan Vihara Buddha Gauthama. Mjesto je bilo prekrasno, a smješteno je usred džungle. Svaki kuti-koliba opremljen je wc-om, dnevnim boravkom i spavaćom sobom. Ustajanje je bilo u 4 h ujutro, nakon čega je slijedila meditacija, a potom *pindapat* (prošenje hrane). S obzirom da u Maleziji živi većina muslimana, Dhammavuddho je tražio način kako tome doskočiti te ići na *pindapat*. Nabavio je kombi i svi bismo svakog jutra sjeli u njega, te odlazili na mjesta gdje žive Kinezi koji su bili budisti. Nismo smjeli primati novac, što je na primjer u Thailandu normalno. Pušenje je bilo strogo zabranjeno u njegovu samostanu. Ja sam pušio pod tuš kabinom i snalazio se na sve moguće načine. Jednom prilikom prije *pindapata* došli smo u gradić Ipoh. Ugledao

sam prodavača cigareta i kupio si par kutija. Netko me 'cinkao' Dhammavuddhu koji me je pozvao na razgovor. Pitao me je samo želim li u Penang ili Kuala Lumpur. Ja sam se želio vratiti u Buddhist Maha Viharu. Ponovno sam zamolio opata da ostanem. On je pristao. Maha Vihara definitivno je kulturno mjesto svih budista u Maleziji. Osnovao ga je Sri Dhammananda, veliki ekumenist. K njemu su svraćali ne samo budisti, već i katolici, muslimani, taoisti. Buddhist Maha Vihara bilo je frekventno mjesto, stalno su pristizali posjetitelji iz cijelog svijeta, a samostan se nalazio usred grada. To me smetalo bilo kod meditacije ili tijekom kontemplacije. Bhante Punnaji je otišao u Kanadu, tako da sam praktički ostao sam. Redovnici iz Šri Lanke slabo su govorili engleski tako da sam se želio ponovno vratiti Dhammavuddhu u šume kraj Ipoha. Rekao sam mu da ne namjerevam prestati pušiti, ali da želim boraviti u njegovu samostanu. Bilo je

to u ljeto 2011. godine. Našli smo kompromis: dobio sam "odobrenje" da mogu pušiti izvan samostana. Život u Vihara Buddha Gautami bio je strogo organiziran, bilo je puno fizičkih poslova za koje ja nisam bio spreman, no trudio sam se. U samostanu su, osim trojice redovnika živjeli i laici koji su se htjeli što bolje upoznati s budizmom (na Thailandu je to nemoguće). U rujnu 2011. opet sam u Buddhist Maha Vihari. Želio sam otputovati na Šri Lanku ne bi li se tamo osposobio za humanitarni rad u Indiji (država Bihar). Naime redovnici iz Šri Lanke imali su tamo svoju misiju koja je bila humanitarnog karaktera. Bhante (učitelj) koji vodi tu misiju bio je u Penangu, pa sam se spremio doći k njemu da mu izrazim svoju želju za odlaskom u Indiju.

to u ljeto 2011. godine. Našli smo kompromis: dobio sam "odobrenje" da mogu pušiti izvan samostana. Život u Vihara Buddha Gautami bio je strogo organiziran, bilo je puno fizičkih poslova za koje ja nisam bio spreman, no trudio sam se. U samostanu su, osim trojice redovnika živjeli i laici koji su se htjeli što bolje upoznati s budizmom (na Thailandu je to nemoguće). U rujnu 2011. opet sam u Buddhist Maha Vihari. Želio sam otputovati na Šri Lanku ne bi li se tamo osposobio za humanitarni rad u Indiji (država Bihar). Naime redovnici iz Šri Lanke imali su tamo svoju misiju koja je bila humanitarnog karaktera. Bhante (učitelj) koji vodi tu misiju bio je u Penangu, pa sam se spremio doći k njemu da mu izrazim svoju želju za odlaskom u Indiju.

Opljačkan završavam u bolnici

Uzeo sam svoje stvari koje su se sastojale od 1000 Eura prikupljenih od donacija, novoga laptopa, te mobitela. Došavši na autobusni kolodvor KL Sentral, iz kofera sam izvadio novčanik da si kupim cigarete. Čim sam zatvorio kofer, munjevitom mi ga je brzinom iz ruke ugrabio jedan Indijac, te nestao u gužvi velikog kolodvora. Bio sam u šoku. Otišao sam na policiju koja me je odvela u bolnicu KL General Hospital. Srećom da sam imao sa sobom putovnicu, inače bih se našao u zatvoru za ilegalne imigrante.

Humanitarna udruga Tzu Chi omogućuje mi povratak kući

Doktorica koja me je vodila nazvala je naše veleposlanstvo te je u roku dva sata došao i naš veleposlanik Željko Bošnjak. Gospodin Bošnjak rekao mi je tada, vidjevši žutu haljinu pored mog kreveta: „Gospodine, vi ste avanturist“. Želio sam se vratiti na Thailand, ali nisam imao novaca. Nakon dvodnevnog boravka u bolnici, odveli su me u naše veleposlanstvo. Na teret Ministarstva vanjskih poslova dvije sam noći proveo u jednom hotelu. Poslao sam nekoliko mailova na Thailand da mi se pošalju novci za put natrag. Nisam dobio niti jedan odgovor, čak ni od Ajahn Sobina. Odlučio sam na kraju prekinuti s budizmom i skinuti budističku redovničku odjeću te se vratiti u domovinu. Ministarstvo vanjskih poslova nije mi moglo platiti put za Zagreb. Gospodin Bošnjak savjetovao mi je da odem u Singapore, obećavši da će kontaktirati naše brodske kompanije, te da se vratim u Hrvatsku jednim od

naših brodova. Kupio mi je kartu za Singapore te sam krenuo na put. Autobus je stao u gradu Melacci. Ugledao sam natpis Tzu Chi free hospital. U Kuala Lumpuru sam čitao njihove časopise. Bila je to humanitarna budistička udruga. Nisam imao što izgubiti; još uvijek odjeven u redovničku haljinu, jer druge odjeće nisam imao, otišao sam u Tzu Chi. Ponudili su me čajem i ja sam im ispričao svoju priču. Jedna od volonterki upitala me da li bih sutra išao kući. Bio sam ushićen. U roku od dva sata volonterka mi je donijela kartu za Zagreb preko Frankfurta s Lufthansom. Bio sam ganut. Volonteri Tzu Chia smjestili su me u jedan hotel. Pitali su me želim li putovati u svojoj redovničkoj odjeći. Rekao sam im da želim skinuti redovničku haljinu. Jedan od volontera odveo me tako u shopping centar gdje mi je kupio odjeću za putovanje. Isti me je svojim automobilom odvezao na aerodrom u Kuala Lumpuru. I tako sam opet postao „civil“.

Iz Malezije u hrvatsku bolnicu

Sletio sam u Zagreb 17. 11. 2011. nakon skoro dvije godine. Bilo je predbožićno vrijeme. Nisam imao ni kune u džepu, a psihički sam se osjećao jako loše. Trebala mi je stručna pomoć te sam za samu staru godinu otišao u Psihijatrijsku bolnicu 'Sveti Ivan' u Jankomir. Doktorica mi je dijagnosticirala anksiozno depresivni poremećaj. Više nisam žalio za redovničkom haljinom. Želio sam se riješiti trauma doživljenih na Thailandu i u Maleziji.

Moj mi je cimer u sobi posudio 'Nasljeduj Krista'. Ta me je knjiga vratila Isusu. Uvidio sam koliko sam si štete napravio i koliko novaca potrošio bavivši se budizmom.

Povratak Majci Crkvi

Od povratka u Hrvatsku nisam se uspijevao zaposliti, a pokojni roditelji ostavili su mi veliki dug. Srećom pa sam jednu kuću prodao, čime sam otplatio velik dio duga. Našao sam se u jednoj teškoj situaciji. Kako sam naveo, radio sam kao novinar u nekoliko redakcija. Tijekom moga odsustva iz Hrvatske promijenila se urednička ekipa te za mene više nije bilo mjesta niti u jednim novinama. Utjehu sam našao u katoličkoj vjeri, u svetoj liturgiji i napose u sv. pričesti. Vratio sam se Kristu.

Počinem čitati Novi zavjet i iščitavati 'Nasljeduj Krista'. Nakon puno godina ušao sam u crkvu. Čuo sam za velečasnog Ramosa iz Opusa Dei, te sam otišao k njemu po duhovnu pomoć. Velečasni Ramos me je pažljivo saslušao, te mi preporučio molitvu svete krunice svakoga dana. Poslušao sam ga. Otišao sam u katedralu na veliku ispovijed gdje sam uvidio svoje greške. Sada svakoga dana molim i čitam nabožnu literaturu. Uslijed objektivnih okolnosti još sam nekoliko puta boravio u bolnici. Tada sam, bez duhovnika sam ponovno pokročio stazama katolicizma. Tražio sam na internetu na kojoj adresi mogu pronaći duhovni savjet. Našao sam stranicu "RASTIMO U VJERI". Ondje je bio jedan link "Pitajte Svećenika". Nisam znao koji je to svećenik, nego sam mu jednostavno iznio svoje poteškoće za koje sam tražio rješenje. Nakon

tjedan dana, a bilo je to početkom prosinca 2015. javio mi se isusovac p. Božidar Nagy, kojega do tada nisam poznao, a koji surađuje na toj stranici i odgovara onima koji postavljaju pitanja svećeniku. On mi preporuča molitvu blaženom Ivanu Merzu. Od tada sve do danas utječem se ovom našem blaženiku. Sprijateljio sam se s njime i molim njegov zagovor u prvom redu da nađem posao; vidio sam na njegovoj internetskoj stranici kako je mnogima koji su mu se molili pomogao da se zaposle.

S patrom Božidarom vrlo sam se brzo sprijateljio jer je i profesor na istom fakultetu na kojem sam i ja studirao i studij završio. Posjetio sam ga osobno. Unatoč brojnih svojih obveza pater je uvijek imao vremena za mene. Nastavljam dalje liječenje od depresije. Doktorica mi je rekla kako bi za mene bilo najbolje da pronadem neku kršćansku zajednicu-komunu u kojoj bih mogao boraviti neko vrijeme kako bih što prije izišao iz depresije. Kad je p. Božidar čuo što predlaže doktorica ponudio mi je mogućnost da neko vrijeme volontiram u Dom hrvatskih hodočasnika u Rimu kamo sam otišao 20. veljače 2016. Takva promjena i smisljeni način života u vjerskom okruženju počelo mi je pomagati. Na poticaj p. Božidara dao sam se na pisanje ovoga mog životnog iskustva i povratka Katoličkoj Crkvi. Proveo sam u našem hrvatskom Domu tri tjedna gdje sam uz volontiranje i dovršio ovaj opis svoga dosadašnjeg životnog puta. P. Božidar zajedno s volonterom Marijom Borasom pomogli su mi da sam pronašao Zajednicu Milosrdnog Oca u Međugorju kamo sam otišao polovinom ožujka 2016. i gdje se sada nalazim.

Savjet mladima

Iz mog primjera možete vidjeti što vam se može dogoditi tražite li iz bilo kakvih pobuda istinu van Crkve. Budizam je plemeniti put, no on je primjeren istočnjacima. Dalai Lama je jednom kazao: „Ne mijenjajte svoju religiju!“ Dalai Lama je itekako svjestan činjenice da pojedine budističke prakse, a naročito tantra (tajna učenja) imaju negativan učinak na zapadnjake. Stoga Dalai Lama poziva na razvoj *bodhichitte* (ljubav) kod praktikanata. Poznata je njegova misao koja ga prati već desetljećima: „Moja je religija ljubav“. To je srž Budina plemenitog nauka. U tu svrhu njegov je Ured 2003. godine izdao dekret u kojem Dalai Lama apelira na tibetanske centre na Zapadu da se odreknu tantrama, te da se vrate sutrama (Budinim spisima).

No, mnogi se centri nisu na to obazirali. I dalje se otvoreno propovijedaju *dzogchen* (kratki put), te *mahamudra* (veliki put). Nažalost praktičari tih doktrina nisu svjesni štetnosti tih praksi

Opet ću se vratiti na gore spomenuti centar Padmasana u Zagrebu. Centar vodi Drago Šmalcelj, samozvani Lobsang Norbu. Šmalceljova klijentela sastoji se od financijski dobrostojećih praktikanata koji potaknuti Šmalceljom prakticiraju upravo ono što je Dalai Lama zabranio. Šmalcelj ih poučava i "powi". Powa je svjesno usredotočenje pažnje na tjemenu "čakru", kuda, prema tibetanskom učenju, svijest izlazi iz tijela nakon smrti. Također ih uči utjecanju "dharma zaštitnika", o čemu smo govorili kada sam se dotakao kulta Dorje Shugdena. Nadalje Šmalcelj je dva puta godišnje dovodio tzv. „doktere“ tibetanske medicine. Kako sam bio s tim centrom u kontaktu pitao sam kako je kojemu ime. Potom sam pisao na fakultet Men tse khang i pitao ih jesu li ti „doktori“ stvarno kod njih studirali i završili njihov fakultet. Odgovorili su mi da nisu a Šmalcelja da se klonim. Potom sam o tome pisao i to kritizirao na jednom forumu a Šmalcelj mi je došao doma sa

svojom ženom, indijkom Reenom i počeo me vrijeđati. Doslovno mu je curila pjena iz ustiju od bijesa kada me je počeo verbalno, pa skoro i fizički napadati. To je bilo 2006. god.

Drugi primjer je centar Shechen u Novoj Vesi gdje na tzv. „duhovne vježbe“ zovu iz Nepala nezrelog mladića od 20 god. - Khyentse Rinpochea. On otvoreno dijeli *abhisheku* (budističku inicijaciju). Važno je upozoriti da takve prakse mogu itekako štetiti psihi.

Zaključne misli

Velik broj Hrvata katoličke je vjeroispovijesti. Dio njih, poput mene, počinje tražiti utočište van vjere, što može dovesti do pogubnih rezultata. Ja nisam iznimka. Kod nas imate i zen-centre, razne tibetanske grupe, te centre za yogu itd. Sve to nije bezazleno. Na primjer, uzmimo Maheshvaranandu i njegovu organizaciju "Yoga u svakodnevnom životu" koja je kod nas dosta popularna. Tamo ćete, uz vježbe *asani* (položaji tijela) dobiti i svoju mantru. Tu upravo leži zec. Maheshvarananda otvoreno propagira i *pranayamu* (vježbe disanja) koja prema indijskoj medicini može poremetiti *pranu* (životnu energiju). Zanimljivo je da Maheshvarananda zna svoj posao – te tzv. „duhovne vježbe“ masno se naplaćuju, a vodi vas neki od njegovih učenika. Sam Maheshvarananda ustvari je ženskar koji uslijed svojih afera više ne smije izaći iz države Rajastan u Indiji, u strahu da ga ne ubiju. Poznam jednu njegovu učenicu Anu P. iz Hrvatske koja je bila Maheshvaranandina žrtva. Tada se počinju javljati i druge djevojke žrtve istoga ženskara koje je taj „guru“ iskoristio tako da je cijela stvar sada na sudu.

"Zašto bježimo od svojega da bismo prihvatili tuđe?" - pitao se još 80-ih godina prošlog stoljeća učeni Uchiyama Roshi. Istina se ne krije na Tibetu, u Japanu, Indiji... iako svaka od tih zemalja propagira altruizam i ima svoje itekako vrijedne istine. Poštujmo tuđe, a budimo vjerni svojoj vlastitoj religiji koju su nam ostavili preci.

